

Södervärnskolan
Stenkumlavägen 35
621 82 Visby

2010-10-04

Dnr 43-2010:1398

Skolbeslut för grundskola

---

efter tillsyn av Södervärnskolan
i Gotlands kommun

2010-10-04

Rektor Gunnar Smitterberg

Södervärnskolan

Stenkumlavägen 35

621 82 Visby

Tillsyn i Södervärnskolan

Grundskolan årskurs 7-9

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Södervärnskolan och Gotlands kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Södervärnskolans resultat har successivt förbättrats de senaste tre åren. Andelen behöriga till nationellt program var år 2009 cirka 92 procent och 82 procent nådde målen i samtliga ämnen. Trots dessa resultat finns det utrymme för Södervärnskolan att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Elever i behov av särskilt stöd får främst stöd inom matematik, svenska och engelska, i andra ämnen ges inte stöd i samma omfattning. Åtgärdsprogrammets kvalitet behöver förbättras liksom de skriftliga bedömningarna.

Skolan behöver säkerställa att eleverna i en av skolans särskilda undervisningsgrupper får undervisning i skolans samtliga ämnen.

Södervärnskolans arbete med uppföljning, utvärdering och analys av resultat behöver förbättras för att ligga till grund för skolans kvalitetsarbete. Rektorn behöver ta ett större ansvar för att inhämta kunskap om och följa upp lärarnas undervisning, se till att skolans resultat utvärderas regelbundet och att detta underlag används som hjälp för det vidare arbetet för högre måluppfyllelse.

Rektorn behöver vidare se till att betygssättningen är likvärdig på skolan och att jämförelser görs mellan olika ämnen samt att bedömningsdiskussioner och analyser av resultat förekommer.

Eleverna i Södervärnskolan har kännedom om målen för undervisningen och skolan har påbörjat och driver ett utvecklingsarbete kring pedagogiska planeringar och målrelaterat arbete i form av så kallade kunskapsmatriser.

Några av de nu påtalade bristerna kvarstår från den inspektion som genomfördes i januari 2008.

Skolinspektionen har i tillsynen av Södervärnskolan identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Skolan ger inte alla elever förutsättningar att nå målen för utbildningen (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att uppnå i grundskolan, Kursplanerna).
- Rektorn använder lärare som inte har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver (2 kap. 3 § 1985 års skollag).
- De nationella ämnesproven används inte i tillräcklig hög grad för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning (7 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Rektorn följer inte upp lärarnas undervisning i tillräckligt hög grad (2 kap. 2 § första stycket 1985 års skollag, Lpo 94, 2.8 Rektorns ansvar).
- Rektorn tar inte i tillräcklig hög grad ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och att detta underlag används för att nå de nationella målen. (2 kap. 2 § första stycket sista meningen 1985 års skollag, Lpo 94, 1. Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektorns ansvar).
- Rektorn utvärderar och omprövar inte resultatet av det särskilda stöd som ges (5 kap. 1 § grundskoleförordningen, Lpo 94, 1. Den enskilda skolans utveckling, Rektorns ansvar).
- Rektorn tar inte i tillräcklig hög utsträckning ansvar för att utbildningen och betygssättningen är likvärdig på skolan (1 kap. 2 § 1985 års skollag, Lpo 94, Skolans värdegrund och uppdrag).
- Undervisningen i skolan är inte i tillräcklig hög grad anpassad efter elevernas förutsättningar, behov och tänkande. Den ger inte heller i tillräcklig hög grad elever möjlighet att diskutera, analysera och kritiskt värdera påståenden (Lpo 94, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för lärande, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot).

- Rektorn ser inte till att lärarna samverkar i tillräckligt hög grad för att ge eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang (Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer).
- Skolans plan mot kränkande behandling svarar inte fullt ut mot gällande författningskrav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling).
- Skolans skriftliga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling uppfyller inte kraven i grundskoleförordningen (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Skolan erbjuder inte alla elever det garanterade antalet undervisningstimmar (4 kap. 3 a § skollagen, 1 kap. 2 § första stycket grundskoleförordningen).
- Skolans åtgärdsprogram uppfyller inte kraven i grundskoleförordningen (5 kap. 1 § tredje och fjärde stycket grundskoleförordningen).
- Alla elever som är i behov av särskilt stöd får inte sådant stöd (4 kap. 1 § andra stycket 1985 års skollag, 5 kap grundskoleförordningen).

Bedömningarna redovisas i bilaga 2.

Rektorn och Gotlands kommun har ansvar för att skolans brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet för Gotlands kommun meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Gotlands kommun snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsrådet Sigbritt Gålnander och utredaren Kajsa Eliasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Anki Näckstam
Undervisningsråd

Bilagor:

- Bilaga 1** Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan
Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för Södervärnskolan

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gotlands kommun under september 2010 - januari 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Södervärnskolan den 7-8 september 2010. Ansvariga för tillsynen har undervisningsråden Anki Näckstam och Sigbritt Gålnander varit.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. Skolbeslutet kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

När tillsynen har genomförts i hela kommunen sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen i ett beslut (slutligt beslut). Skolbesluten från samtliga skolor i kommunen fogas då till det beslutet som bilagor. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att kommunbeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och Södervärnskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Södervärnskolan intervjuades rektorn, lärare, annan personal och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1. Antal elever på Södervärns skolan

Skolan	Antal elever
Grundskoleklass	323

Källa: Skolans egna uppgifter i september 2010

Södervärns skolan ligger i Visby och omfattar årskurserna 7-9. Skolan har funnits i 100 år. 1906 uppfördes den första delen och startade då som Visby folkskola. Skolan byggdes sedan successivt ut under 1900-talet för att 1967 få det utseende vad gäller lokaler, som den har idag.

Södervärns skolan är organiserad i tre arbetsenheter som leds av varsin arbetsenhetsledare. I varje arbetslagsenhet ingår fem klasser från alla tre årskurserna. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor. Rektorn är också sammankallande för "Södervärnslinjen" men har inget ledningsansvar för linjen. Södervärnslinjen består av F-6 skolorna Gråboskolan, Lyckåkerskolan, Terra Novaskolan, Västerhejde skola, Södervärns skolan samt förskolorna i upptagningsområdet.

I Södervärns skolan finns även en samundervisningsklass med elever tillhörande både Södervärns skolan och särskolan.

Eleverna i en särskild undervisningsgrupp, benämnd Motivet, får sin undervisning i en lägenhet som ligger ett hundratal meter från skolan. Denna undervisningsgrupp har kommit till stånd genom ett samarbete mellan Södervärns skolan, Solbergaskolan och socialtjänsten.

Tillsynsprotokoll för Södervärnsskolan

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Studie- och yrkesvägledning

Avgifter

Rektorns beslutsfattande

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Skolan måste vidta ytterligare åtgärder så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Mål att uppnå i grundskolan

Kursplanerna

Motivering:

På Södervärnsskolan var andelen elever som nått målen i alla ämnen år 2009 cirka 82 procent. Motsvarande resultat för riket var 77 procent. Även om resultatet är bättre än det i riket som helhet så innebär det att var femte elev på skolan inte har ett fullständigt slutbetyg. Statistik från Skolverket visar att andelen elever som nått målen i alla ämnen varierat något inom ramen för de senaste fem åren och att andelen ökat något under de senaste tre åren. Det genomsnittliga meritvärdet uppgick 2009 till 208 poäng, att jämföras med rikets 210 poäng. Skolans meritvärdespoäng har även ökat successivt under de senaste tre åren.

Andelen behöriga till ett nationellt program på gymnasieskolan var år 2009 92 procent, att jämföras med rikets 89 procent.

När det gäller elevernas kunskapsresultat har skolan en ovillkorlig skyldighet att ge varje elev förutsättningar för att nå kunskapsmålen för utbildningen. Detta innebär att det finns utrymme för Södervärnsskolan att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Rektorn måste vidta ytterligare åtgärder så att alla elever får tillgång till lärare som har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

2 kap. 3 § 1985 års skollag

Motivering:

Tillsynen visar att det finns lärare på skolan i exempelvis spanska och italienska samt speciallärare som saknar utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Lärares bedömning och utvärdering****Bedömning:**

Skolan måste använda sig av resultaten av de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd i betygssättning.

Författningsstöd:

7 kap. 10 § grundskoleförordningen

Motivering:

Skolverkets statistik visar på stora skillnader mellan resultaten på ämnesprovet i matematik år 2009 och de betyg skolan har satt på samma elever. Rektorn och lärare är medvetna om differensen som visar på att eleverna har fått för höga betyg i förhållande till resultaten men något egentligt arbete för att analysera resultaten från de nationella ämnesproven har inte inletts.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Rektors ansvar för uppföljning och utvärdering****Bedömning:**

Rektorn måste inhämta kunskaper om och följa upp lärarnas undervisning i högre grad.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § första stycket 1985 års skollag

Lpo 94, 2.8 Rektorns ansvar

Motivering:

Rektorn beskriver att han håller sig förtrogen med verksamheten genom medarbetarsamtal, samtal med elever och föräldrar samt genom deltagande i konferenser men att han endast sällan hinner med lektionsbesök. Tillsynen visar att rektorn inte specifikt följer upp hur pass stimulerande undervisningen är, undervisningens kvalitet eller hur läroplanens mål att sträva mot verkligen genomsyrar undervisningen. Skolans biträdande rektor berättar att han har haft en ambition att spendera en hel dag med varje lärare men att tiden inte räcker till. Eleverna uppger även de att de sällan ser rektorn i verksamheten.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Rektors ansvar för uppföljning och utvärdering****Bedömning:**

Rektorn måste ta ett större ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och att detta underlag används för att nå de nationella målen.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § första stycket sista meningen 1985 års skollag

Lpo 94,1. Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektorns ansvar

Motivering:

Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer att skolans kunskapsresultat endast i begränsad omfattning systematiskt följs upp, utvärderas, dokumenteras och kommuniceras. Detta leder till att resultaten inte alltid är kända i verksamheten och på ett tydligt sätt kan bidra till utveckling av verksamheten. Skolan behöver systematisera sina uppföljningar och utvärderingar så att både väl fungerande insatser synliggörs men också att behov av förbättringsinsatser tydliggörs.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Rektors ansvar för uppföljning och utvärdering****Bedömning:**

Rektorn måste ta ett tydligare ansvar för att regelbundet utvärdera och ompröva de särskilda stödinsatser som ges.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § grundskoleförordningen

Lpo 94, 1 Den enskilda skolans utveckling, 2.8 Rektorns ansvar

Motivering:

Genom intervjuer med elevvårdspersonal och rektorn kan Skolinspektionen konstatera att skolan saknar rutiner för att utvärdera hur ändamålsenliga de särskilda stödinsatserna är för att eleverna ska nå målen. Skolan behöver ta reda på om rätt stöd ges samt se till att stöd ges i en omfattning som motsvarar elevens faktiska behov. Insatserna följs i viss mån upp på individnivå men en skolövergripande utvärdering och analys saknas. Det är angeläget att rektorn säkerställer att de stödinsatser som görs också leder till avsedda resultat.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Rektors ansvar för uppföljning och utvärdering****Bedömning:**

Rektorn måste i högre utsträckning ta sitt ansvar för att utbildningen och betygssättningen är likvärdig på skolan.

Författningsstöd:

1 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Motivering:

I intervjuer med lärarna och skolledningen framkommer att man främst diskuterar resultaten i svenska, engelska och matematik. Jämförelser mellan olika ämnen samt mellan pojkar och flickors resultat förekommer i mycket begränsad omfattning. Detta gäller även bedömningsdiskussioner och gemensamma analyser av uppnådda resultat.

Det innebär att det saknas en viktig förutsättning för att utbildning och betygssättning ska vara likvärdig.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på lärande****Bedömning:**

Undervisningen måste utvecklas och bli mer stimulerande i alla ämnen.

Författningsstöd:

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för lärande, 2.2 Kunskaper, Mål att sträva mot

Motivering:

Intervjuer med elever och observationer i klassrummen visar att graden av stimulans i undervisningen beror på vilken lärare som undervisar och i vilket ämne undervisningen bedrivs i. Flera lektioner upplevs som tråkiga av eleverna och undervisningen innehåller få möjligheter att diskutera, utöva problemlösning eller kritiskt få granska påståenden. Undervisningen utgår inte i tillräcklig grad från elevernas tidigare erfarenhet och kunskaper. Samtidigt lyfts goda exempel fram där läraren utgår från elevernas erfarenhet och intressen samt varierar arbetssätt och redovisningsformer på ett sätt som ger eleverna lust att lära. Lärarna behöver därför samverka för att sprida goda exempel på hur de kan utveckla sitt arbete så att undervisningen i alla ämnen blir mer stimulerande.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö**Bedömningsområde: Fokus på lärande****Bedömning:**

Rektorn måste se till att lärarna i högre grad samverkar så att undervisningen ger eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang.

Författningsstöd:

Lpo 94, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Även om ett visst samarbete sker inom olika ämnen och ämnesgrupper visar tillsynen att det finns brister i samverkan. Exempelvis gäller det anpassning av undervisning till elevernas behov, stimulerande undervisning och möjlighet till inflytande. Mycket av undervisningen blir därmed lärarberoende och alla elever ges inte samma förutsättningar. Vid Skolinspektionens besök i skolan var riksdags-, kommun och landstingsvalet 2010 aktuellt men någon samverkan kring detta skedde inte och undervisningen bedrevs på ett traditionellt sätt utan möjlighet till diskussioner.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygghet och studiero****Bedömning:**

Skolan måste vidta åtgärder så att den årliga planen mot kränkande behandling fullt ut svarar mot gällande författningskrav. Planen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § 1985 års skollag

2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

Motivering:

Skolans plan mot kränkande behandling bygger inte på en aktuell kartläggning av förhållandena på skolan. Detta gör att verksamhetens specifika förutsättningar och därtill kopplade åtgärder inte syns i planen. Det framgår inte hur planen ska följas upp och utvärderas. Det framgår heller inte hur eleverna ska medverka vid upprättandet av planen.

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde: Bedömning och betyg****Bedömning:**

Skolan måste vidta åtgärder så att de skriftliga bedömningarna av elevernas kunskapsutveckling på ett tydligt sätt anger vilka mål eleven nått i de olika ämnena.

Författningsstöd:

7 kap. 9 § grundskoleförordningen

Motivering:

Tillsynen visar att de skriftliga bedömningarna i Södervärnskolan inte fokuserar på elevens kunskapsutveckling utan mer på de moment som eleven inte gjort eller mål som inte uppnåtts. Vidare framkommer att de skriftliga bedömningarna felaktigt benämns som skriftliga omdömen.

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde: Undervisningstid och val****Bedömning:**

Rektorn måste säkerställa att varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Författningsstöd:

4 kap. 3a § 1985 års skollag

1 kap. 2 § första stycket grundskoleförordningen

Motivering:

Tillsynen visar att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen Motivet inte har undervisning i skolans alla ämnen. Det är oklart hur eleverna undervisas i bild, idrott samt trä – och metallslöjd. Vid Skolinspektionens besök kunde inte rektor och personal redogöra för hur eleverna undervisas i dessa ämnen. Följden blir att alla elever inte får den undervisningstid de är berättigade till enligt författningarna.

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde: Särskilt stöd****Bedömning:**

Skolans arbete med åtgärdsprogram måste vidareutvecklas så att de uppfyller grundskoleförordningens krav.

Författningsstöd:

5 kap. 1 § tredje och fjärde stycket grundskoleförordningen

Motivering:

De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av uppfyller inte förordningens krav. Elevens behov framgår inte alltid tydligt. Åtgärder som skolan föreslår är sällan tillräckligt konkreta och inte heller relaterade till läroplanen och kursplanerna. Det framgår inte alltid vilka åtgärder skolan och läraren ska genomföra för att eleven ska få det särskilda stöd den har rätt till. Slutligen framgår det inte hur åtgärder ska följas upp och utvärderas. Inför det fortsatta arbetet med att vidareutveckla åtgärdsprogrammen är det viktigt att rektorn tar ansvar för att en utredning alltid ligger till grund för upprättandet av åtgärdsprogram. Även en utredning av lärmiljön bör finnas med.

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde: Särskilt stöd****Bedömning:**

Skolan måste vidta ytterligare åtgärder så att alla elever som är i behov av särskilt stöd får det.

Författningsstöd:

4 kap. 1 § andra stycket 1985 års skollag

5 kap. grundskoleförordningen

Motivering:

Vid tillsynen framkommer att skolan har rutiner att identifiera elever med behov av särskilt stöd. Trots detta uppger både rektorn, lärare och elevvårdspersonal att inte alla elever som har svårigheter i skolarbetet får särskilt stöd i den utsträckning de behöver. Stöd ges främst i ämnena svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen har eleverna inte möjlighet att få särskilt stöd.

Skolinspektionen

Bilaga 2

10(10)

Anki Näckstam

Sigbritt Gålnander